

בצאצאי המבכירות בתקופת היינקות בשנת תשכ"ג. בשאר השנים מתבלטת תופעה שונה לחלוטין (בלתי מקובלת כמעט): התמותה בתקופת היינקות בצאצאי המבכירות היתה פחותה מזו שבצאצאי הפרות.

סיכום

יש להניח שהגורמים העיקריים בשיפור הבריאות בבני-הבקר היו:

א. „נדידה“ עם היונקים וחיטוי יסודי וממור שך של הכלובים והציוד;

ב. הענקת האפשרות לוולדות הרכים לינוק את הקולוסטרום כאות-נפשם;

ג. בידוד הוולדות בכלובים למשך תקופה ממושכת יותר.

המצב, אליו הגענו בתשכ"י, מעורר את התקווה שהתגברנו על הנזקים בעדר בני-הבקר הרכים, אולם הננו מצויים להמשיך ולהקפיד על תנאי התברואה גם בעתיד, כי אין כל ביטחון שגורמי המחלות השונות בוערו לחלוטין ממבני השיכון השונים.

תומצת ממאמרו של דוד רוזניץ

שפורסם בעלון קבוצת גניגר

לטובה והמצב המשיך להשתפר בשנת תשכ"ז; דבר זה הושג הודות להקפדה בהפראה בכל הנוגע להתפתחות הגופנית (מינימום — 350 ק"ג משקל הגוף) וכן הודות לשימוש בזירמה של פרים מתאימים. התמותה הרבה בלידה בשנים תשכ"ד ותשכ"ה נגרמה גם בגלל תנאי המלטה בלתי נוחים: החל מאביב תשכ"ד המלי-טו המבכירות והפרות בסככה ולא ברפת המלי-טות. חצר היבשות חולקה לשניים; במשך הזמן התברר שעובדי הסככה, עם כל הרצון הטוב שלהם, לא יכלו לעקוב כראוי אחרי תהליכי ההמלטה, ומשום כך יש לזקוף חלק ממקרי התמותה בלידה לחובת תקלה זו.

2. רובה של התמותה בגיל היינקות בשנים תשכ"ב-תשכ"ה נגרמה ע"י מחלת השילשול; בשנת תשכ"ה מתו 6 וולדות מסיבת אייניקה ובתשכ"ו מתו 5 וולדות מאותה סיבה. מתברר שיש לשים לב באופן מיוחד לוולד הרך, אף כשמשאירים אותו עם האם, ולאמנו ביניקה.

3. המפנה המכריע בצימצום התמותה בתקופת היינקות (ואף בלידה) חל בתשכ"ז; בשנה זו נפסדו בתקופת היינקות בס"ה 6 וולדות מתוך 232 שנולדו חיים.

4. אין כל הסבר לשיעור התמותה הגדול

האם גם החלב של גזעים עתירי-שומן רגיש לתפריטי-מזון מפחיתי-שומן?

הובעה השערה שתפריטי-מזון המפחיתים את אחוז השומן בחלב, אינם פוגעים בחלב של פרות ג'ארסי וגארנסי, עתירי-השומן; סברו שהשוני בהגבה בין בקר הולשטייני לבין בקר מגזעי ג'ארסי וגארנסי נובע מההפרשים בכמויות התרכובות השומניות שבדם הגזעים השונים. מדעני אוניברסיטת וויסקונסין ערכו ניסוי לשם אימות הנחה זו. לשם כך הועמדו בניסוי 3 קבוצות של פרות מהגזעים: הולשטיין, ג'ארסי וגארנסי; בכל קבוצה היו 4 פרות והניסוי נמשך 6 שבועות. כל הפרות ניזונו באותו תפריט-מזון של כופתיות אשר הורכבו מ-3 חלקים של מזון מרוכז וחלק אחד שחת. שלושה שבועות לפני הניסוי ו-3 שבועות אחרי הניסוי ניזונו פרות אלה בשחת בלתי קצוצה ללא הגבלה ובתערובת רגילה של מזון מרוכז, בהתאם לתנובה. מידגמי דם וחלב הופרשו כל הזמן ונבדקו בהם מתכונות התרכובות השומנים בדם ואחוז השומן בחלב.

עם סיכם תוצאות הניסוי הוברר שתפריט המזון הניסויי הפחית את השומן בחלב כל הפרות, בפרופורציה שווה לגבי שלושת הגזעים. כן הוסק מהניסוי הזה שאין כל קשר בין כמות תרכובות השומן שבדם לבין גזע הפרה ומתכונת שומן החלב, שאותה פרה מסוגלת להניב.

אושרה, איפוא, גם בניסוי זה העובדה הידועה שתפריטי מזון מהסוג הנ"ל (מפחיתי-שומן) משפיעים על שינויים בתהליכי ההתססה בכרס (פחיתה בייצור חומצת-חומץ והגדלת כמות החומצה הפרופיונית), וזוהי הסיבה העיקרית לירידת מתכונת השומן בחלב.